

Тема 1. МАКРОЕКОНОМІКА ЯК НАУКА

Програмні питання.

1. Предмет, цілі та функції макроекономіки.
2. Макроекономіка як теоретична основа державної економічної політики.
3. Позитивна і нормативна економічна теорія.
4. Категоріальний апарат макроекономіки: принципи, теорії, закони, моделі.
5. Класичні постулати економічної теорії: раціональна поведінка, “невидима рука” А.Сміта, теорія загальної рівноваги.
6. Макроекономічні функції ринку.
7. Врівноважена ціна, її роль в макроекономіці.
8. Крива виробничих можливостей, її економічна характеристика.
9. Категорія потенційного національного продукту.
10. Економічні функції держави. Ринкова та командна економіка.

Література: Манків (розділ 1); *Мікроекономіка і макроекономіка* (Ч.ІІ, тема 1); *Мэнкью* (гл. 1); *Макконел, Брю* (гл. 1, 2, 4, 5, 6); *Семюелсон, Нордгауз* (розд. 1, 2, 3, 4, 5-А).

Самостійна робота: Блауг, Сміт; Маршалл; Кейнс; Мизес; Хайек; Коуз; Пігу; Стігліц, Аслунд.

Основні положення теми

Макроекономіка – це наука про поведінку економіки як єдиного цілого. Вона вивчає причини циклічних коливань, взаємозалежність динаміки обсягів виробництва, зайнятості та рівнів інфляції. Макроекономічні фактори, такі як ставка відсотку банків, рівень інфляції, безробіття, валютного курсу тощо, безпосередньо впливають на рішення ринкових агентів щодо виробництва, купівлі, продажу товарів та послуг, здійснення інвестицій, стратегії розвитку фірми. Ринкова поведінка суб’єктів економічних відносин має зворотній вплив на основні макроекономічні агрегати. Тому **макро- і мікро- економіки дуже тісно взаємопов’язані**.

Проте макроекономіка суттєво відрізняється від мікроекономіки тим, що застосовує в аналізі узагальнюючий категорійний апарат, який сам по собі природно не існує в дійсності. Сприйняття економіки країни як єдиного цілого створює значні труднощі для вивчення його поведінки, бо поведінка такого об'єкт аналізу часто не може бути оцінена з позицій повсякденного досвіду (який завжди конкретний) та побутової логіки. Проте державна економічна політика повністю ґрунтується на макроекономічному аналізі та застосуванні відповідних теорій.

Головною проблемою макроекономіки є багатство країни. Перший класик економічної теорії А.Сміт так і назвав свій знаменитий трактат „Багатство націй”. На мікрорівні окремі громадяни можуть бути багатими в бідній країні. А як зробити багатою державу, це і є центральне питання економічної науки в цілому, макроекономіки зокрема.

На сьогодні теоретики фактично пропонують *два шляхи вирішення проблеми багатства*. Перший – це дати можливість ефективно розподіляти ресурси країни ринковому механізму, другий підхід, який пов'язаний з марксизмом, виходить з необхідності застосовувати для цього централізовану командно-адміністративну систему. Історично змагання цих двох економічних систем виграла ринкова економіка. Проте вона не дає автоматично позитивний результат. **Багато країн з ринковою економікою залишаються бідними.** Тому значення проведення правильної державної економічної політики залишається дуже актуальним. Ключі до ефективної економічної політики „виробляє” наука макроекономіка.

Центральною категорією багатства країни є категорія і показник „**потенційного ВВП**”. Це максимально можливе задоволення потреб суспільства за наявних ресурсів (факторів виробництва). Синоніми: *випуск при повній зайнятості, стан Парето ефективності*. Макроекономіка довела, що такий стан досягається за умови функціонування в країні

конкурентних ринків, на яких утворюються ціни рівноваги попиту і пропозиції, які, в свою чергу, стають орієнтирами для прийняття раціональних рішень суб'єктами економічних відносин.

Цей механізм евристично зрозумів ще Адам Сміт, який описав його як дію „невидимої руки” конкурентних відносин економічної людини. Пізніше справедливість такого бачення була доведена строго математично і, безумовно, більш як двохсотрічна економічна історія підтвердила вірність базових постулатів. Проте практична реалізація принципу „невидимої руки” не є простою справою, бо ідеальних ринкових відносин в світі не існує. Тому питання і проблеми щодо забезпечення досягнення потенційного ВВП та забезпечення його зростання залишаються вельми актуальними і дискусійними.

Також треба відмітити той факт, що *об'єкт макроекономічної теорії - економіка - є дуже динамічним.* Тому виникає нова і нова потреба в удосконаленні старих теорій і виробленні нових підходів та концепцій. В цьому контексті є широке поле для дискусій в процесі вивчення даного курсу. Особливо важливим є в цих дискусіях не забувати, що макроекономіка є наукою, тобто вона намагається зрозуміти об'єктивні закони і закономірності розвитку людської спільноти, а не прислугується певним кон'юнктурним інтересам.

Практичні завдання.

1. Подайте визначення дефініцій: “Макроекономіка” та “Мікроекономіка”.
2. Наведіть дві, на Ваш погляд найголовніші, причини - чому студенту-економісту потрібно вивчати курс макроекономіки.
3. Що означає “науковий підхід” у вивченні макроекономічних проблем?
4. Поясніть, що розуміють під поняттям “економічні категорії” (принципи, теорії)?

5. Поясніть, для чого використовується припущення *ceteris paribus* (за інших рівних умов) в макроекономічному аналізі?
6. Що мають на увазі, коли говорять про економічну політику країни?
7. Назвіть економічні цілі державного управління, які постулюються макроекономічною теорією.
8. Поясніть, як цінова система конкурентного ринку впливає на те, **ЩО** саме буде вироблятися економікою.
9. Як розвиватиметься економіка країни, якщо уряд буде адміністративно встановлювати ціни на продукцію існуючих виробництв?
10. Для чого економісти використовують математичні моделі?

Питання множинного вибору

12. Що в макроекономіці означає ситуація обмеженості ресурсів?
 - а) Коли маємо дефіцит товару.
 - б) Коли слабкі стимули для виробництва товарів.
 - в) Коли потреби суспільства переважають спроможність виробництв.
 - г) Всі ці відповіді не вірні.
13. Мета дійових осіб в економіці така:
 - а) Доход для споживача, прибуток для бізнесмена, податки для уряду.
 - б) Блага для споживача, радість для бізнесмена, збалансований бюджет для уряду.
 - в) Задоволення від куплених благ для споживача, прибуток для бізнесмена, добробут нації для уряду.
 - г) Доступні блага для споживача, прибуток для підприємця, авторитет країни для уряду.
14. Коли макроекономісти ведуть мову про “фактори виробництва”, то йдеться про:
 - а) працю, природні ресурси, обладнання;
 - б) ренту, заробітну плату, прибуток;
 - в) землю, працю, капітал;
 - г) всі ці відповіді не вірні.
15. Що спричинить зсув кривої виробничих можливостей у середину:
 - а) Пропозиція праці зростає.
 - б) Збудовані нові фабрики.
 - в) Мають місце технологічні інновації.
 - г) Немає вірної відповіді.